

หนังสือกับการอ่าน

จิตติมา หนูช่วย*

หนังสือเป็นสื่อสำคัญอย่างมากในปัจจุบันนี้ แม้ว่ามนุษย์จะสามารถค้นคว้าพัฒนาอุปกรณ์สื่อต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ วิทยุ แลบบันทึกเสียง โทรสาร ฯลฯ ก็ไม่สามารถลดความสำคัญของหนังสือลงได้ แต่ทำให้การอ่านหนังสือมีความจำเป็นอย่างยิ่งกว่าเดิม คนที่มีความรู้เรื่องหนังสือจะได้เปรียบคนที่ไม่มีความรู้เรื่องหนังสือ เนื่องจากหนังสือเป็นแหล่งความรู้หรือข้อมูลที่สำคัญมาก เพราะสามารถรวบรวมเรื่องราวทั้งในอดีตและปัจจุบัน ตลอดจนแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตไว้ให้ผู้อ่านศึกษา นำมาประยุกต์ใช้โดยใช้ประสบการณ์หรือความรู้ที่มีอยู่แล้วเป็นหลักในการพิจารณา ประสบการณ์ต่างๆ อาจได้มาจากการทำงาน จากการฟังบุคคลอื่น หรือจากการอ่านหนังสือ ทำให้สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจได้ในที่สุด นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งความเพลิดเพลินที่ช่วยให้ผู้อ่านมีชีวิตชีวา และใช้เวลาว่างได้อย่างถูกต้องความสำคัญของหนังสือจึงมีมากยิ่งขึ้น

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสือและการอ่าน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2525 : 865) ความหมายของ หนังสือ คือ “หนังสือ น. เครื่องหมายใช้ขีดเขียนแทนเสียงหรือคำพูดลายลักษณ์อักษร, จดหมายที่ไม่มีไปมา, เอกสาร, บทประพันธ์, ข้อความที่พิมพ์หรือเขียนเป็นต้นแล้วรวมเป็นเล่ม; (กฎ) เอกสารที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้น การอ่าน ความหมายของการอ่านและความสำคัญของการอ่าน หมายถึงกระบวนการค้นหาความหมายหรือความเข้าใจจากตัวหนังสือ หรือสัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อเพิ่มประสบการณ์ของผู้อ่าน ผู้อ่านจะเข้าใจสิ่งที่อ่านมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น สติปัญญา อารมณ์ ประสบการณ์ อายุ ความสามารถทางภาษา เป็นต้น”

*บรรณากรักษ์ 6 ฝ่ายเทคนิคสารสนเทศ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2525 : 941) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า “อ่าน ก. ว่าตามตัวหนังสือ ออกเสียงตามตัวหนังสือ ดูหรือเข้าใจความจากตัวหนังสือ; คิด นับ (ไทยเดิม)”

จากความหมายนี้จะแยกการอ่านออก เป็น 3 อย่างคือ การว่าตามตัวหนังสือ การออกเสียงตามตัวหนังสือ คือการออกเสียงเพื่อสื่อความหมายกับผู้ฟังได้อย่างถูกต้อง ดูหรือเข้าใจตัวหนังสือจะหมายถึง การทำความเข้าใจถ้อยคำ วลี ประโยค หรือเรื่องราวต่างๆ ที่อ่านอย่างถูกต้อง และการสังเกตพิจารณาดูให้เข้าใจหมายถึง การสังเกตและพิจารณาอย่างมีวิจารณญาณ อาจสังเกตความคิด นิสัยสีหน้า รหัสสัญญาณต่างๆ ที่นอกเหนือไปจากการอ่านหนังสือ นอกจากนี้ตามความหมายดั้งเดิม (ไทยเดิม) คือ คิด นับ หมายถึงการใช้สติปัญญา การตรวจ ซึ่งคือ การใคร่ครวญ ไตร่ตรองให้ถ่องแท้ หรือคาดคะเนในบางครั้งจะเห็นคำ “คิด” ใช้คู่กับคำ “อ่าน” เป็น “คิดอ่าน” ซึ่งหมายถึง การพิจารณาไตร่ตรองหาทางแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ อย่างไรก็ตาม การอ่านทั้ง 3 อ่าน จะต้องใช้สายตาและสมอง คือตาจะมองที่ตัวอักษร ภาพ รหัสสัญญาณ สีหน้า ฯลฯ แล้วสมองจะแปลสิ่งที่อ่านออกมาเป็นความหมาย และนำความหมายไปใช้อย่างมีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการฟัง การพูด การเขียนให้กว้างขวางต่อไป การใช้สายตาและสมองนี้จะมีสัดส่วนไม่เท่ากัน หากผู้ที่อ่านหนังสือไม่คล่องจะใช้สายตามากกว่าสมอง แต่ผู้ที่อ่านหนังสือคล่องแล้วจะใช้สายตาน้อยกว่าสมอง (ผกาศรี เย็นบุตร. 2542. หน้า 5-6)

การอ่านหนังสือเป็นการกระตุ้นการทำงานของสมองให้ได้รับการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา การอ่านทบทวนบ่อยๆ จะช่วยให้รอยความจำมีความชัดเจนอยู่ตลอดเวลา การอ่านหนังสือในช่วงเช้าช่วยให้จำได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น การที่เซลล์สมองมีรอยความจำชัดเจนย่อมแสดงว่าประสิทธิภาพด้านความจำ การคิด และการเรียนรู้ของสมองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นลักษณะของสมรรถภาพทางเชาว์ปัญญานั้นเอง (นิรันดร์ จุลทรัพย์. 2545. หน้า 16)

จากความหมายของการอ่านข้างต้นจึงสรุปสูตรของการอ่าน

การอ่าน = การมองตัวอักษรให้ชัดเจน + การเข้าใจความหมายของคำ + การพิจารณาเอาความหมายที่ดีที่สุด ซึ่งเหมาะกับข้อความหรือเนื้อเรื่องตรงนั้น + การนำความหมายไปใช้ให้เป็นประโยชน์ (ตรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์. 2536. หน้า 2)

เซอร์ ฟรานซิส เบคอน (Sir Francis Bacon. 1967. p. 1674). นักปรัชญาเมธีชาวอังกฤษ กล่าวว่า การอ่านทำให้คนเป็นคนโดยสมบูรณ์ “Reading maketh a fullman” หากความหมายได้อย่างกว้างขวางว่า การอ่านทำให้คนพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าด้านสติปัญญา

ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ การดำเนินชีวิต ช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติและมีความสุข การอ่านจึงมีความสำคัญมาก

ปัจจุบันโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านวัตถุ วิทยาการ เทคโนโลยีต่างๆ เกี่ยวกับการผลิตหนังสือได้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วย เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียงพิมพ์แทนการเรียงด้วยตัวหล่อ ระบบการพิมพ์สามารถพิมพ์ได้จำนวนมากอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสนใจการอ่านเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวให้ทันต่อเหตุการณ์ (ศิริพร ลิ้มตระกูล, 2528) กล่าวว่า “การอ่านเปรียบเสมือนลมหายใจที่จำเป็นของชีวิตทีเดียว ยิ่งในโลกปัจจุบันที่เรียกว่า “ยุคข่าวสาร” (Informational Age) ด้วยแล้ว การอ่านที่มีประสิทธิภาพของคนยังมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อทุกชีวิต”

การอ่านยังมีความสำคัญต่อบุคคลทุกอาชีพ ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้เป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มประสบการณ์ที่ไม่อาจจะพบเห็นได้ในชีวิตจริง เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมสุขภาพจิตทำให้ผู้อ่านเข้าใจตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่น สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นเครื่องมือพิเศษใช้ในการป้องกันความยากจน ความเฉื่อยชาและโรคภัยไข้เจ็บ เพราะสามารถสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลกับบุคคลได้ดีทำให้มีข้อมูลหลากหลายใช้ในการตัดสินใจได้ถูกต้อง (กล้า สมตระกูล, 2533 หน้า 27.) ในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศชาติ การอ่านยังเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญก้าวหน้าของประเทศนั้นๆ อีกด้วย ถ้าทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศหมายถึงประชากร เป็นผู้มีความรู้ คือ รู้หนังสือมีจำนวนมาก ประเทศก็จะพัฒนาเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว เพราะประชากรที่รู้หนังสือยอมเข้าใจรับการสื่อสาร สามารถร่วมมือกับรัฐบาลในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ประเทศใดมีผู้ที่รู้หนังสืออ่านไม่ออกอยู่มากย่อมแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นยังด้อยพัฒนา ในส่วนของประเทศไทยมีผู้รู้หนังสือคิดเป็นร้อยละ 93 (ประเทศญี่ปุ่นร้อยละ 100 ประเทศเกาหลีร้อยละ 96) (วิชัย พยัคฆโส, 2537, หน้า 7.) เป็นที่ยอมรับกันว่าบุคคลเป็นจำนวนไม่น้อยที่ประสบความสำเร็จในอาชีพหรืองานอดิเรกต่างๆ ก็เนื่องจากการรักการอ่าน บางคนสร้างตัวจากความยากจนจนกลายเป็นเศรษฐี บางคนมีงานอดิเรกที่สร้างรายได้มากกว่างานประจำ เพราะเขาศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยเริ่มจากการอ่าน นवलจันทร์ รัตนากร (นवलจันทร์ รัตนากร, 2528, หน้า 32-132.) ได้สัมภาษณ์ผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตล้วนเป็นผู้สนใจในการอ่านทั้งสิ้นอาทิ

วณิช จรุงกิจอนันต์ นักเขียนรางวัลซีไรต์ จากหนังสือรวมเรื่องสั้นเรื่องชอยเดียวกัน เมื่อ พ.ศ. 2527 ได้รับความสำเร็จในงานเขียนจนได้รับการยกย่องชมเชย ในภูมิภาคเอเชียและทั่วโลก เพราะมีนิสัยรักการอ่านหนังสือ

สมิคร สุนทรเวช นักการเมือง นักเขียน ให้สัมภาษณ์ว่า ชอบอ่านและการเขียนเป็นชีวิตจิตใจเมื่ออายุ 11 ปี ออกไปรับจ้างเขาม้วนหนังสือพิมพ์ “ข่าวบ้านการเมือง” ที่หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร เป็นบรรณาธิการ ที่ร้านตรงกันข้ามปากซอยวัดสามพระยา ม้วนเสร็จแล้วก็เอากลับไปอ่านที่บ้านได้ ด้วยความที่ชอบอ่านข่าวสารบ้านเมืองทำให้สามารถสะสมความคิด และซื้อหนังสือพิมพ์สยามรัฐมาอ่าน ในช่วงเรียนอยู่โรงเรียนอัสสัมชัญพาณิชย์ก็ได้ทำหนังสือ และเมื่อเรียนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็เขียนบทความส่งหนังสือพิมพ์สยามรัฐใช้นามปากกาว่า นายหมอด (เมื่อดัชว : 2538)

เทียม โชควัฒนา “นายห้าง” ผู้ยิ่งใหญ่ในวงการธุรกิจอุตสาหกรรมของบริษัทพัฒนาปิโตรลียม จำกัด ซึ่งมีบริษัทในเครือชาย 200 บริษัท มีพนักงานดูแลรับผิดชอบเป็นจำนวนหมื่นคน นายห้างเป็นนักอ่านหนังสือพิมพ์จีนชนิดหาตัวจับยาก หนังสือพิมพ์จีนอุดมไปด้วยคติธรรมน่าสนใจมากมาย บ้างก็เป็นนักปรัชญาในการทำงานและการดำรงชีวิต นายห้างได้นำเอาคติเหล่านั้นมาเปรียบเทียบกับปัญหาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นำมาปรับใช้ได้ผลแล้วก็ถ่ายทอดสู่ลูกหลาน และพนักงานใต้บังคับบัญชา (สัณฐิกลักษณ์ เทียมถนอม. 2537. หน้า 11.)

อนึ่งผู้มีชื่อเสียงโด่งดัง นักคิด นักปราชญ์หรือเป็นมหาเศรษฐีของโลกล้วนเป็นนักอ่านหรือมีนิสัยชอบอ่านชอบค้นคว้าเป็นจำนวนมาก เช่น อัลเบิร์ต ไอนสไตน์ นักวิทยาศาสตร์สำคัญของโลก ผู้คิดทฤษฎีว่าด้วยสัมพันธภาพศาสตร์วางรากฐานทางคณิตศาสตร์ให้แก่โครงสร้างของเอกภาพ ผู้คิดทฤษฎีความถ่วงใหม่แทนทฤษฎีความถ่วงของนิวตันโดยเชื่อว่าทฤษฎี “สนามความถ่วงในคอนติเนียม กาล-อวกาศ” ชีวิตในวัยเด็กไม่มีอะไรบ่งบอกว่าเป็นบุตรของวิศวกรไฟฟ้าสักอย่าง เมื่อเข้าโรงเรียน บิดาของเขารู้สึกเป็นทุกข์ที่ได้รับรายงานจากครูว่าเขาเป็นเด็กซนซ้าขาดความกระตือรือร้นอย่างที่ได้กัทั้งหลายฟังมี และเพื่อนก็ไม่ชอบเขาเพราะเขาเป็นชาวยิว เมื่อเขาต้องอยู่คนเดียว มีเพียงหนังสือเท่านั้นเป็นเพื่อน เขาอ่านผลงานของ ยูคลิด นิวตัน สมิโนซาอย่างซ้าของก่อนอายุได้สิบห้าปี เมื่ออยู่ในโรงเรียนมัธยมเขาก็สนใจในหนังสือมากกว่าเดิมถึงขนาด “ฝังตัวเองไว้อย่างโดดเดี่ยวในกองหนังสือที่เดียว” บิดาของเขาได้ยอมให้เขายึดวิชาคณิตศาสตร์เป็นอาชีพ เขาฝึกตัวเองให้เป็นครูสอนวิชาคณิตศาสตร์และฟิสิกส์ และขยายกว้างไปถึงวิชาปรัชญาและวิทยาศาสตร์ด้วย (สมิคร บุรวาส. 2530. หน้า 272-274)

ผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตล้วนเป็นนักอ่านหรือสนใจในการอ่านทั้งสิ้นนอกจากนี้รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการอ่านว่าเป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและประชาชนจะมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ จึงกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาหนังสือแห่งชาติไว้หลายประการ เช่นนโยบายและแผนในการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ข้อ 6 กล่าวว่า “รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการอ่าน และการใช้หนังสือเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม ให้มีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการอ่าน

และการใช้หนังสือจัดส่งเสริมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอ่านหนังสืออย่างต่อเนื่อง”(เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องหนังสือดีมีค่าจะได้มาอย่างไร. 2537. หน้า 1-7.) นอกจากนี้นโยบายฯ แล้วแผนพัฒนาหนังสือแห่งชาติได้กำหนดไว้ว่า ข้อ 5 แผนงานส่งเสริมและสร้างนิสัยรักการอ่าน

5.1 โครงการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริการห้องสมุด และส่งเสริมการอ่าน สนับสนุนให้เห็นความสำคัญของการอ่านในหลักสูตรการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์ วิชาภาษาไทย และวิชาการศึกษา ในระดับอุดมศึกษา

5.2 โครงการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมการศึกษาเพื่อทราบความต้องการในการอ่าน ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการอ่าน ทาวิธีสร้างและส่งเสริมทัศนคติถูกต้องในเรื่องการอ่านและการใช้ประโยชน์ของการอ่าน .....

การอ่านกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต การอ่านจะช่วยพัฒนาคุณภาพของชีวิตประชาชนได้หลายประการ คือ

1) การอ่านช่วยส่งเสริมสร้างชีวิตให้มั่นคงปลอดภัย เช่น ในการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และสามารถพัฒนางานให้ก้าวหน้าได้

2) การอ่านช่วยให้คนมีอิสระเสรีตามสิทธิมนุษยชน เพราะมีโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยในการตัดสินใจหรือวินิจฉัยเรื่องต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ ทำให้ไม่ถูกครอบงำทางความคิดจากผู้อื่นได้ง่าย

3) การอ่านช่วยสร้างจุดหมายในชีวิต จะเห็นได้จากผู้ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตจำนวนไม่น้อยได้แนวคิดมาจากการอ่านหนังสือประเภทชีวประวัติบุคคลสำคัญ ทำให้พัฒนาตนเองได้

4) การอ่านช่วยในการปรับตัวและกลมกลืนกับสิ่งที่อยู่รอบตัวได้ เช่น อ่านหนังสือประเภทธรรมะแล้วสามารถนำข้อคิดมาใช้ในการปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม จริยธรรม อ่านหนังสือบันเทิงช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด กล่อมเกลารมณ์ ได้แนวคิดในการปรับตัว ทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การอ่านมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งผลไปยังการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ดังที่สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ (สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์. 2509.) กล่าวว่าเมื่อการอ่านช่วยให้พลเมืองของชาติซึ่งถือเป็นทรัพยากรอันสำคัญที่สุดมีประสิทธิภาพ ประเทศชาติก็จะพัฒนาไปด้วยโดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา เช่นประเทศไทย

การอ่านมีคุณค่ากับผู้อ่านหลายประการ โดยเฉพาะนักเรียน นิสิต นักศึกษา (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และประภาศรี สีหอำไพ. 2520. หน้า 63- 64.) เช่น

- 1) ช่วยให้เป็นคนเรียนเก่ง อ่านเก่งจะสามารถเรียนวิชาต่างๆ ได้ดี
- 2) ช่วยให้เป็นผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เพราะได้อ่านเอกสารในการปรับปรุงงานของตนอยู่เสมอ
- 3) ช่วยให้ได้รับความบันเทิงในชีวิตมากขึ้น ได้อ่านวรรณกรรมดีๆ ที่มีความเพลิดเพลินยามว่าง
- 4) ช่วยให้เป็นผู้ที่สังคมยอมรับ เพราะผู้อ่านมากสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี

5) ช่วยให้เป็นคนที่น่าสนใจ มีความคิดนึกกว้างขวาง สามารถแสดงความรู้ ความคิดเห็นดีๆ ได้ทุกที่ทุกแห่งทุกเวลา ถ้าเราอ่านหนังสือไม่เก่ง อ่านหนังสือช้า เก็บความไม่เป็น เราจะต้องเสียเวลามากเพื่ออ่านสิ่งที่เราอยากทราบ ผลก็คือ เราเสียโอกาสที่จะได้อ่านหนังสือดีๆ อีกหลายพันหลายหมื่นเล่มที่อยู่ในโลก เพื่อเพิ่มพูนความรู้ของเรา การอ่านน้อยจะทำให้เราเป็นคนมีความรู้แคบ ถ้าเราเป็นนักอ่านที่ดี เราจะได้อ่านหนังสือมากมาย โดยใช้เวลาอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับอาชีพของเราเพียงเล็กน้อย แล้วเราจะเข้าใจรายละเอียดโดยตลอด ส่วนเวลาที่เหลือก็สามารถอ่านหนังสือที่เราชอบ เมื่ออ่านมากขึ้นความคิดของเราจะกว้างขวางและจิตใจก็จะเบิกบาน ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตยังมีคนอีกจำนวนไม่น้อยด้วยโอกาสในการอ่านเพราะเขาอ่านไม่ออก อ่านไม่เป็น ไม่มีเงินจะซื้อหนังสืออ่าน เรามีโอกาสมากกว่าไม่ควรจะเสียโอกาสอันมีค่านี้

วัตถุประสงค์ในการอ่านย่อมมีความแตกต่างกันออกไปตามความต้องการของผู้อ่าน ดังที่ รัญจวน อินทรคำแหง สมพันธ์ เลขะพันธุ์ และประทีป วาทิกทินกร (2519 : 31) กล่าวว่า

- 1) อ่านเพื่อทราบข่าวสารข้อเท็จจริง
- 2) อ่านเพื่อแสวงหาความรู้
- 3) อ่านเพื่อศึกษาค้นคว้า
- 4) อ่านเพื่อสนองความต้องการตามธรรมชาติ
- 5) อ่านเพื่อพักผ่อนและความบันเทิง

ปัญหาในการอ่านทำให้ผู้อ่านไม่อยากอ่านหนังสือ ท้อแท้ ไม่รักการอ่าน และเป็นสาเหตุให้ไม่อ่านหนังสือในที่สุด ปัญหาที่ทำให้เกิดอาการนี้เนื่องมาจาก

- 1) สุขภาพทางร่างกาย
- 2) สุขภาพจิต
- 3) สติปัญญาพื้นความรู้
- 4) ความสนใจ
- 5) ความตั้งใจ

- 6) สภาพแวดล้อม
- 7) การศึกษา มีส่วนในการส่งเสริมการอ่านได้เป็นอย่างดี
- 8) ภาษา ควรมีพื้นฐานทางภาษาเพียงพอ มิฉะนั้นอาจเกิดปัญหาได้เช่น อ่านไม่เข้าใจ จับใจความไม่ถูกต้อง
- 9) การพิมพ์ ไม่ได้มาตรฐาน ไม่ถูกต้องทำให้ผู้อ่านเกิดความเบื่อหน่าย
- 10) การอ่านไม่เข้าใจ อาจเนื่องมาจากไม่มีพื้นความรู้ในเรื่องนั้นๆ หรือปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ

สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการอ่านมีหลายอย่าง ดังนี้

- 1) ครอบครัว มีอิทธิพลมากที่สุด
  - 2) ครู อาจารย์ ผู้บริหาร ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
  - 3) บรรณารักษ์ ช่วยส่งเสริมแนะนำหนังสือใหม่ เชิญวิทยากรมาบรรยายเกี่ยวกับเรื่องการอ่าน การเขียน ฯลฯ
  - 4) เพื่อน ที่มีความสนใจในการอ่านเหมือนกัน
  - 5) ลักษณะทางบุคลิกภาพ เช่น สติปัญญา อายุ แรงจูงใจและความสนใจ
- ความต้องการทางธรรมชาติ
- 6) งานอดิเรก อ่านหนังสือตามความสนใจตามงานอดิเรกของตน
  - 7) สื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ
  - 8) ห้องสมุดแหล่งรวมหนังสือทุกประเภทที่ประชาชนสามารถอ่านได้
  - 9) ธุรกิจหนังสือ สามารถเลือกซื้อหนังสือได้จากสำนักพิมพ์ที่หลากหลาย
- แต่ในชุมชนห่างไกลย่อมเป็นอุปสรรคในการซื้อ

องค์ประกอบของการอ่าน การอ่านเป็นทักษะฝ่ายรับ (Receiver) ในการสื่อสาร เมื่อผู้อ่านแปลสัญลักษณ์ (ตัวหนังสือ ภาพ สัญลักษณ์ต่างๆ) ออกเป็นความคิด ความรู้ ความเข้าใจ แล้วจึงจะนำไปใช้ในการสื่อสาร ทักษะอ่านมีองค์ประกอบ 5 อย่างด้วยกัน คือ

- 1) ผู้อ่าน
- 2) สาร ส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือ
- 3) ความหมาย ผู้อ่านต้องเข้าใจความหมายของคำ ประโยค ความหมายโดยนัย ฯลฯ
- 4) การเลือกความหมาย มีความหมายชัดเจนเพียงความหมายเดียวและผู้อ่านสามารถใช้ได้ตรงกับจุดประสงค์
- 5) การนำไปใช้ เช่นสามารถอ่านฉลากยาได้

สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์ (2531 : 6-7) กล่าวถึงลักษณะของนักอ่านที่ดีว่า ต้องมีความตั้งใจ มีสมาธิแน่วแน่ในการอ่าน มีความอดทนสามารถอ่านหนังสือได้ในระยะเวลาอันยาวนาน อ่านหนังสือได้เร็วและเข้าใจความหมายได้ทันที มีพื้นฐานความรู้พอสมควร มีความรู้พื้นฐานทั่วไป มีนิสัยจดบันทึกและรวบรวมความรู้ความคิดที่ได้จากการอ่าน มีความจำดี หรือค่อนข้างดี มีความรู้ในการใช้ห้องสมุด ชอบสนทนากับผู้มีความรู้รักอ่านด้วยกัน หมั่นทบทวน มีวิจารณ์ญาณในการอ่าน

การพัฒนาสมรรถภาพในการอ่านที่ดีสามารถฝึกฝนได้ ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล (2529 : 15-50) ได้ให้แนวคิดพอสรุปได้ คือ มีสมองไวคิด ทำจิตใจให้แจ่มใส สนใจอ่านทุกหนังสือ อย่าถือคิดเป็นคัมภีร์ อย่าอ่านจื๊เป็นคำๆ ฝึกการจำความย่อๆ รู้จักขอความช่วยเหลือ อ่านไม่เบื่อ ทุกวิชา ชีวิตมีค่าและประสบความสำเร็จ

นิสัยการอ่านสามารถสร้างและปรับปรุงได้ ชูติมา สัจจพันธ์ (2529 : 27) ควรมีการสำรวจนิสัยในการอ่าน และความสนใจในการอ่าน (เพ็ญศรี รังสิยางกูร. 2530. หน้า 3.)

ในปัจจุบันนอกจากหนังสือแล้ววัสดุการอ่านมีหลายชนิด วัสดุการอ่านหมายถึงวัสดุที่ใช้การอ่านทุกชนิดที่เป็นหนังสือหรือไม่ใช่หนังสือแต่ต้องใช้ทักษะในการอ่านจากวัสดุเหล่านั้น วัสดุอ่านแบ่งได้เป็น 4 ประเภทดังนี้ (นภลัย สุวรรณธาดา. 2517. หน้า 350 - 351.)

1) สิ่งพิมพ์ แบ่งออกเป็นสองประเภท คือ หนังสือที่เป็นรูปเล่มมีหลายประเภท แบ่งตามขนาดหรือหน้าปก เนื้อหา โอกาสที่ออก และหนังสือที่ออกตามกำหนดเวลา (หนังสือพิมพ์ วารสาร และนิตยสาร จุลสาร กฤตภาค)

2) หนังสือตัวเขียน (กระดาษสา สมุดข่อย ใบลาน)

3) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นวัสดุอ่านที่บันทึกข้อมูลไว้ในแผ่นฟิล์ม (สไลด์ ฟิล์มสตริป ภาพยนตร์ แถบบันทึกภาพและเสียง ไมโครฟิล์มและไมโครฟิช อินเทอร์เน็ต)

4) วัสดุอ่านประเภทอื่นๆ ได้แก่ รูปภาพ แผนที่ หุ่นจำลอง ลูกโลกจำลอง ศิลาจารึก เป็นต้น

หนังสือกับการอ่าน คนเราต้องอ่านหนังสือเพราะต้องการปรับปรุงตนเองให้อยู่ในโลกนี้ได้อย่างเป็นสุข สามารถแก้ปัญหาและประโยชน์ต่อสังคม คนเราอาศัยการอ่านหนังสือเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้มาช้านานแล้ว โดยอ่านจากบทบันทึกที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งรวบรวมไว้ในหนังสือเป็นตำรา หนังสือกับการอ่านจึงเป็นของคู่กัน

พระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่ คณะสมาชิกของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตอนหนึ่งซึ่งเกี่ยวกับหนังสือว่า หนังสือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการที่จะทำให้

คนเรามีความก้าวหน้า เพราะว่ามันมนุษย์ทุกคนเกิดมาต้องหัด ต้องเรียน ทั้งทางในกายและทางในใจ เพื่อที่จะมีความสามารถและมีความรู้ที่จะดำรงชีพได้ มนุษย์นี้ต่างจากสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง ก็โดยใช้สติปัญญาใช้ความคิดใช้สมองมาทำให้เกิดความก้าวหน้าไกลมากไปกว่าสภาพที่เกิดมาเป็นกายคนอย่างสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดมาแล้ว (แมนมาส ชวลิต 2531. หน้า 70.)

ทุกวันนี้มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากมาย แต่หนังสือยังเปรียบเสมือนเป็นเสมือนคลังแห่งสรรพวิทยาการทั้งมวล และสรรพสิ่งอันสุนทรีย์ วิธีการบันทึกความรู้ ความคิด ความบันเทิงในรูปแบบของหนังสือก็ยังคงมีอยู่ต่อไป เพื่อให้คนรุ่นหลังๆ ได้รับเอาการถ่ายทอดวิชาที่หลากหลายจากบรรพบุรุษ หนังสือจึงเปรียบเสมือนบ่อทรัพย์และเหมือนโชคกลางที่ใครๆ ขุดได้ ขุดเอา ไม่มีใครหวงเหมือนสิ่งอื่น (ตารา ณ เมืองใต้. 2821. หน้า 33.) และวิธีการที่จะได้รับประโยชน์จะต้องใช้ “การอ่าน” เป็นสำคัญนั่นเอง

๓...ธรรม คือสิ่งที่จะสร้างวิกฤตกาลให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป
ดังที่ปรากฏในโลกปัจจุบัน แม้จะมีการศึกษา ร่ำรวย สวยงาม สักเท่าใด
ก็ยิ่งเต็มไปด้วยสิ่งที่เป็นเสนียดจัญไรเลวร้ายในโลก
นับตั้งแต่ยาเสพติด คอร์รัปชัน อันธพาล กบฏสังคม เขี้ยบบย่าลัทธิมนุษยชน
สงครามเศรษฐกิจ สงครามเลือด ประหัตถ์ประหารกันระหว่างชนชั้น
ที่มีความเหลื่อมล้ำต่ำสูงไม่รู้จักจบสิ้น, กระเทือนทั่วถึงกันทั้งโลก
แม้ในหมู่ผู้ที่ดำรงตนอยู่ในธรรมโดยสุจริต, ผลแห่งธรรมไม่อาจจะ
ถ้าหากว่าธรรมะสำหรับสร้างสันติภาพอยู่ในโลก

พุทธทาส อินทปัญโญ

บรรณานุกรม

- กล้า สมตระกูล. “หนังสือกับคุณภาพชีวิต,” ใน ห้องสมุดกับสารนิเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต. เอกสารการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2533 สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 19-22 ธันวาคม 2533.
- ชุติมา สัจจนันท์. หนังสือเพื่อลูก. 2529.
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และประภาศรี สีหอำไพ. ภาษาไทยสำหรับครู. 2520.
- ตรีรัตน์ เจิงกลิ่นจันทร์. การอ่านและการสร้างนิสัยรักการอ่าน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช. 2536.
- ตำรา ณ เมืองใต้. “อ่าน อ่าน อ่าน,” ในบทเรียนชีวิต. 2821.
- ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล. อ่านให้เก่ง. 2529.
- นภลัย สุวรรณธาดา. การสอนชุดวิชาภาษาไทย 5 การอ่านสาขาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2517. หน้า 350-351. ผนั้มาส ชวลิต “สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว,” ใน ร่มเกล้าวันเด็กแห่งชาติ 2531. 2531.
- นวลจันทร์ รัตนากร. คนคิดคนเด่น. 2528.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. “การอ่านคืออาหารสมอง,” วารสารสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ. 1:2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2545.
- “นโยบายและแผนพัฒนาหนังสือแห่งชาติ โดยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือในคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ,” ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องหนังสือดีมีค่า จะได้อะไร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2537.
- ผกาศรี เย็นสุข. การอ่าน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.
- เพ็ญศรี รังสิยางกูร. การอ่านให้เก่ง, ใน เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การอ่านให้เก่งในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ครั้งที่ 16 5 เมษายน 2530, 2530.
- เมสึดข้าว (นามแฝง). “ตำนานชีวิต 60 ปี สมัยคร สุนทรเวช,” สกุลไทย. 2122 : 41; มิถุนายน 2538.
- รัฐจวน อินทรคำแหง สมพันธ์ เลขาพันธุ์ และประทีป วาทิกทินกร การอ่านและพิจารณาหนังสือ. 2519.

- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. พิมพ์ครั้งที่ 6. 2539.
- วิชัย พยัคฆโส. “การพัฒนาหนังสือในระดับประเทศ,” ใน หนังสือดีมีค่าจะได้มาอย่างไร. เอกสาร
ประกอบการสัมมนา สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 10 กรกฎาคม 2537.
- ศิริพร ลิ้มตระกูล. “การอ่านนั้นสำคัญไฉน,” จันทร์เกษม. 186 : 146 ; กันยายน-ตุลาคม 2528.
- สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์. หลักนักอ่าน. 2531.
- สมักร บุราวาส. ประวัติและการค้นพบของนักวิทยาศาสตร์คนสำคัญของโลก. 2530.
- สัญลักษณ์ เทียมถนอม. เคล็ดลับความสำเร็จ เทียม โชควัฒนา. 2537.
- สุทธิลักษณ์ อัมพันธ์วงศ์. “บทบาทของหนังสือและห้องสมุดในการพัฒนาประเทศ บทบรรณาธิการ
พิเศษ,” วารสารห้องสมุด. 10 : 283 - 284; กันยายน-ตุลาคม 2509.
- Gray, Willam S. *On Their Own in Reading, How to Give Children Independence in
Attacking New Words.* Chicago, Scott Foresman, 1984.
- Sir Francis Bacon. “Reading” in *The home book of Quotation classical and Modern,*
1967.

สิทธิที่จะเรียกร่องอย่างยุติธรรมนั้น
จะเกิดต่อเมื่อได้ทำหน้าที่นั้นๆ แล้วจริงๆ
แต่คนส่วนมากเรียกร่องสิทธิก่อนทำหน้าที่
และยังเรียกร่องมากเกินไปอีกด้วย ๑